GEORGII WOLFF-GANGI WEDELII,

MED. DOCTORIS, CONSILIARII ET ARCHIATRI SAXONICI, THEORETICES PROFESSORIS PUBLICI,

PHARMACIÆ ACROAMATICÆ

DISPUTATIO IX.

DE

CROCIS, ESSENTIIS, ELIXIRIIS, EXTRACTIS, & FARINIS,

EODEM PRÆSIDE,

publicæ disquisitioni subjecta

à

CHRISTIANO ANDREA Wickel/ Magdeburgensi,

IN AUDITORIO MEDICO,

AD DIEM JANUARII M DC LXXXVI.

JENÆ,

LITTERIS KREBSIANIS.

LIBRI II. SECTIO II. CAPUT IV.

De Crocis.

VAria effecta Vulcani & pyrotechniæ varia quoque pe-perêre nomina, eo sensu cœteroqui non usitata. Exemplo inter alia sunt CROCI, de quibus jam dicendum venit. Et flores habent suos Chimici, & speciatim crocos. De his not.

1. *Croci sunt pulveres sulphureo-terrei.* Dicti sunt croci, vi vocis indubiè, ratione coloris primariò, quod conveniant cum croco quadantenus, communi utrisque colore. Adeoque nomen hoc competit primariò illis crocis, quæ reverà hoc colore gaudent. Adæquatè tamen & laxius etiam albo, nigro, rubro colore quæ visenda sunt, croci nomine veniunt, ideò quod conveniant secum in substantiâ, internâ qualitate magis quàm externâ, uti id exemplis patebit. Pulveres ergò sunt, si non effectu primo æquè statim, tamen secundo, seu fine ultimo. Ita crocus ♂is cum sulphure fusi corpus est cohærens inter se prius, quàm in pulverem redigatur. Idem valet de croco metallorum puriori, qui vitri gaudet consistentiâ, sibi relictus. Pulveres sunt, confractâ compage & malleabilitate, sulphuri viscido, tenaci, cohæsivo debitâ, exutâ. Sulphureo-terrei verò sunt, quia si sulphurei magis essent, sulphurū potius nomine venirent, exemplo sulphuris aurat. ♁ii, & deflagrabiles essent. Terrei verò puri si essent, crocorum nomine venire nequirent. Sunt ergò pulveres sulphureo-terrei, à prædominio dicti, seu ita comparati, ut sulphur immersum terræ, sulphur fixum in se, fixius hoc ipso & pulverabile extare possit in usum medicum.

2. *Croci sunt metallorum vel quasi talium*, sulphure nempe præeminenti terreo præditorum. Metallorum sunt proprii, ea quippe ob principium sulphureum fixum tenaculis & cohærentibus talibus gaudent particulis, quæ immutari, diffringi, efflorescere possint. Ex metallorum classe ergò nominanda sunt sulphure magis fœta, ♂, ♀, ☉ tum per se, tum inter se

mixta, reliqua hunc censum non subeunt. Et κατ' ἐξοχὴν crocus ♂ varius est. Promptissimum ad crocum esse martem etiam ex rubigine patet; rubigo nil aliud est, quàm crocus ♂ & vice versâ, indicio manifesto, sulphureas tenaces prius particulas fatiscere, undecunque inductas, cum terreis substratis junctas. Patet id & à contrario. Nil enim magis rubigini est oppositum, quàm oleum illitum, sulphur defendens, particulas complanans, salium & aliorum dicendorum antidotus. Duas agnoscunt præcipuas matres croci, martem, & à virtute & coloribus & præparatione diversi; & ♃ium, unde crocus metallorum audit, scilicet quod primum ens metallorum sit ♃ium, seu quod ipsum sit metallum imperfectum, immaturum, & sulphur minus fixum metallicum secum condat. Mineralia igitur & inter hæc ♃ium sunt quasi metalla, & secundum quid, quod & exemplo ⊕li illustrari potest, cujus pars ochrea ut metallica est; ita & croci nomine venit, si ⊕lum ♂ v. g. leniter calcinetur, quo ipso pars sulphureoterrea, absumtâ aqueâ, ad oculum patet.

3. *Croci vel beneficio ignis, vel salium parantur.* Ex dictâ fundamentali & formali ratione crocorum de efficientis ratione facilè erit judicatu. Ignis est principium destructivum sulphuris, unde omnia metalla, exceptis nobilioribus, cumprimis auro, vim illam experiuntur, ut fundantur quidem & hinc coëant iterum, unà verò etiam in cinerem abeant; ita enim audit calx metallorum, sulphure minus respectivè panso constantium, unde ♄ & ♃ quotiescunque funduntur, tale quid non scoriarum formâ, sed calcis relinquunt, & tota tandem in pulverem talem utilem variis modis rediguntur. Idem verò in reliquis tinctis metallis tanquam saturatioribus longè magis accidit, & in his propriè crocus audit, licet quandoque etiam ustorum nomine vel cinerum veniat quoque, ut æs ustum, cineres ♀is &c. Ignis ergò duplici modo crocum efficit, (1) fusione, quâ dum partes intimè conformes consociantur, reliquæ, quæ à naturâ istâ abeunt, separantur, & separatim hinc crocus audiunt. Quod si primitus fiat, vel cum se-

paratione

paratione fusoriâ intimiori, scoriæ enascuntur, sive partes sequestratæ, sulphureæ quidem, sed adhuc in quibusdam indigæ ulteriori calcinatione. Hinc (2) ignis crocum efficit calcinatione, quatenus partes sulphureas cremat, vel potius ex parte destruit, cum ex toto non possit, multò minus deflagrare, ut cum terreis hinc velut communes fiant. Est in igne omninò acidum, acidum lignorum, in fugam abeuntium salium concursus. Inde verò itidem particulæ sulphureæ patiuntur injuriam, ut ex centro suo abeant, & crocum pariant. Utrumque fit & seorsim & conjunctim. Seorsim mars sine fusione calcinatur in crocum vel solis laminis, vel bacillis ferreis longius in igne detentis, citra fusionem illam. Inde enim superficietenus partes extimæ à reliquis secedunt, & immutatæ, confractæque crocum exhibent, detergendo colligendum. Seorsim fusione venus crocum prodit, per dicta, seorsim ♃ium, additis fusoriis, quæ tamen & calcinant simul. Frequenter enim conjunctim fusione fit calcinatio, & calcinatione fit fusio. Notabile hujus rei exemplum præbet crocus ♂tis sulphuratus per fusionē. Quando nempe bacilli chalybis intimè igniti ingeruntur magdaleonibus sulphuris majoribus, sensim affricando, mars totus fluorem concipit, funditur, quousque perdurat æquabilis ignitionis juvantis fusionem proportio; & fundendo calcinatur, ut pulverabilis hinc fit, nec malleari amplius possit. Ita verò duplex quasi ignis accedit, adaucto igne fortissimè jam impresso, ut in fusionem cogatur; ita simul gas sulphuris acidum rosivum ingreditur corpus martis, & poros undique pansos & laxè apertos, ut dictum factum utrumq; simultaneâ contingat operâ. Idem quoque distinctim visitur in vitro ♃ii, quando prius calcinatur levi igne ♃ium, & fortiori cinis gryseus residuus, non congrumescens amplius, confluit sive funditur in vitrum, ob partes metallicas conjunctas.

4. *Croci viâ humidâ & siccâ parantur.* Via sicca patet, quatenus per ignem solum id peragitur, nullo accedente sensibili humido, sed exhausto potius eodem, quorsum spectat

ctat crocus ♂ laudatus ex ⊕lo ♂, leni calcinatione ochreâ ex-traversâ parte. Plura ergò huc spectant menstrua, quæ in rubiginem vel pulverem ⊕latum, sulphureo-terreum, vertant eundem. Genuinum & principale menstruum præbent acida, hæc enim terram aggrediuntur, eâdemque saturantur, hæc sulphur obtundunt & iners reddunt, respectu prioris tenacitatis, sive ex aceto, sive ∽ ⊕li, ♆, eadem mutuemur, viâ humidâ; sive cum ⊖ ✳co sublimemus, & viâ siccâ hinc impetretur crocus, de quibus singulis quædam dicemus. Humidâ verò formâ sive viâ croci fiunt per salia. Applicari huc potest tritum illud, & crocorum hoc exemplo confirmandum: salia non agunt nisi soluta; si non nisi soluta, non nisi viâ humidâ, obstetricante aquâ. Hæc dum sale interprete ejusque commercio acquirit aditum, sulphuri est contraria, idemq; effœminat ac debile reddit, laxat compagem, unaque sali aditum fœnerat, ut & ipsum particulis suis hispidis, rigidis, acuminatis sulphur invertat & pessundet.

5. *Crocus ♂is paratur vel ex laminis ♂is, vel ex limaturâ, vel ex ⊕lo ejusdem.* Ex laminis, ingressum non nisi superficiarium concedentibus, paratur inprimis crocus ♂ saccharinus, dictus partim à colore & efflorescentiâ, partim à sapore dulci ⊕lico. Fit enim lamellis ∽u ⊕li bonæ notæ per vices illitis, qui si elegantior fuerit, extemplo quasi eundem parturit & oculis videndum sistit. Ita enim & ipse recorporesit ∽us ⊕li, & partes terreæ occhreæ & sulphureæ ♂les separantur. Nil aliud enim est crocus ♂ saccharinus, quàm partes ⊕licæ salinæ cum ochreis & metallicis terreis efflorescentes, unde subinde deradendus est. Dicitur aliàs quibusdam & ⊖ ♂is. Quod si idem leviter calcinetur, croceus color extemplò emergit, argumento manifesto, alborem illum ⊕licum sub se condere flavescentem intimius. E limaturâ frequentissimè fit, maximè, qui loco exempli nobis erit, ⊕latus, ex ⊖ ⊕li ♂is; hoc enim si calcinetur in crucibulo, partes ochreæ & sulphureæ magis subiguntur & in crocum mutantur. Elegans & euporistus est crocus ♂is Astus, ex limaturâ ♂is & sulphuris

crudi

crudi pulveriſati ana calcinatis, unde crocus fit niger polychreſtus. Tacemus alios jam tactos modos.

6. *Menſtrua alcalia ſecundariò, media promptè quoque evocant crocum.* Fieri poteſt crocus ♂is in genere, cum omnibus rubiginem inducentibus, ut in alcohol pulveriſari poſſit. Inter hæc verò ſalia alcalia parum juris habent in martem, quoniam ex ſulphure concrevit ⊖lico, terreo, fixiori, quàm ut alcalia, diſſociationem, ut acida, fœnerari poſſint. Nihilominus tamen, licet hæc in terram agendo principale jus in eundem habeant, etiam per alcalia crocus ♂ parabilis eſt. Cùm enim vel ipſa aqua aſperſa rubiginem inferat ♂ti politiſſimo, quatenus ſal ⊖licum pandit, & aſperitudinem hinc per ſeceſſum partium infert, hâc ſolutum ſal quodcunque, eligendum pro lubitu, ſimplex vel compoſitum, ſi ſubinde per vices limaturæ aſpergatur, & exiccetur, ♂ in crocum vertitur, quem crocum ♂is cum ſalibus paratum vocant. Et inventum hoc eſt curioſum ſatis, inprimis iis in caſibus, ubi acidum fixius in corpore exuperat. Ad eundem verò modum parare licet crocum ♂tis emmenagogum ſpecificum, ſi recipiatur borax ſoluta in aquâ meliſſæ, artemiſiæ, & per vices aſpergatur, ſicq; concorporetur cum ♂te. Sunt, qui & ſolis menſtruis aqueis crocum ♂tis parant, timentes ab acidis vim ejus inverti, (uti ſanè modus agendi martis ſæpe per præparationem invertitur,) id quod tamen minus fit, quatenus ipſa dulceſcunt quidem, unà verò vitrioleſcunt particulæ martiales. Et hic verò crocus niger, ſolâ aquæ aſpergine paratus, optimus eſt. Sic etiam per arcanum ♀ri elegantiſſimus crocus parari poteſt, ſolâ infuſione, & quidem eò magis, quod idem ſulphur croceum pulchrè expandat & terram ſolubilem reddat.

7. *Crocus martis alius magis vitriolicus, alius magis terreus, adeoque viribus diverſus.* Vitriolum anima quaſi eſt crocorum, ſulphureo terreo pulveri largiendo convenientiſſimum. Sulphur terreum genus eſt ſive ratio formalis, modificat verò & differentiam ſpecificam largitur ⊖lum. Not. verò in croco martis vitriolum vel eſſe latens, ut in inſipido & terreo magis,

quod in corpore, ficubi humores acidi peccent, hinc se pandit; vel patens, ut in vitriolato quolibet, & inprimis ipso sulphurato. Est enim idem processus croci martis sulphurati parandi, ac vitrioli martis, ipsiusque veneris, via sicca à gas acido sulphuris vitriolico charactere emergente, elutriando hinc id ipsum cum aquâ, & tædiosius licet paulò, impetrando. Hinc verò phænomena à croci martis hujus vel illius usu evenientia explicari possunt. Crocus martis sulphuratus, cum magdaleonibus sulphuris fusus, ructus nidorulentos molestos, instar ovorum putidorum, excludit, à resoluto partim vitriolo, partim sulphure. Notabile enim est, crocum martis sulphuratum in praxi consultius eligi è limat. cum sulphure factum, utpote mitiorem, alter enim ille fortior est; & si in hunc finem recipi debeat, rectè monente *Septal. l.9.c.38.* prius denuò calcinandus ac reverberandus, vel aceto terendus & præparandus est, ut particulæ sulphureæ edomentur. Feces tingit crocus martis, ut nigricantes secedant, quia nempe austera seu vitriolica omnia cum resinosis nigrescunt. Exemplo est atramentum, ex vitriolo austero & gallâ resinosâ constans, quæ sulphureitas affusâ aquâ resolvitur, & in colorem nigricantem, poris magis constrictis, expanditur. Quod si excutiatur hæc resinosa pars, vel obtundatur per acidum, tum ⊕li, extemplò albicat liquor. Exemplo etiam est tinctura martis balsamica, absinthiaca &c. quando liquor martialis, utpote vitriolicus, essentiæ resinosæ expansæ ligni aloes, absinth. affunditur. Marte igitur in corpore resoluto magis, ac cum bile ad intestina defluente, utpote sulphureâ, mixto, color talis nigricans atramentosus exurgit, unde quando bilis iners est, vel obstructa, nec satis diluta, id non æquè accidit.

8. *Crocus martis communi usu absorbet, edulcat, roborat & siccat.* Absorbet & edulcat humores acidos fixos, quæ ratio agendi martialium mechanica ad oculum patet. Abundare verò hisce talibus hypochondriacos itidem sensus & experientia fidem faciunt, unde dentes sæpè à vomitibus hujusmodi stupent, & calx pavimenti inde effervescit, ænea vasa virorem conci-

concipiunt, quæ singula acoris sunt effecta. Hinc mars invertens est nobilissimum, & seri acidi fixi corrigens genuinum. Remittente enim acido tensio, rosio, μόλυνσις & alia φαινόμενα cessant. Siccat verò eximiè ob partes terreas metallicas, adeoque crocus martis in laxitate viscerum, in intemperie humidâ optimè prodest. Melius datur cum aliis, quàm per se, ut minus siccet, minus gravet ventriculum. Melius juvenibus & robustis, quàm senibus, debilibus, siccioribus & ad phthisin dispositis. Hinc & ab usu ejus corpus movendum præcipitur, ut eo melius actuetur excitato calore; brevibus, serum adsit sufficienti quantitate, nec empiricum in morem invertendo ordinem, vel non attendendo indicantia adhibeatur. Observatum fuit in sicciori tali constitutione corporis, & crebro usu martem rubiginem suam tenellis villis affricuisse & corpus gravâsse, cujus rei triste exemplum præbuit Drawitius, medicus Lipsiensis celeberrimus, qui hypochondriacus & scorbuticus à crebriori tali martialium siccorum usu pejus habuit, ut post mortem intestina velut rubigine obducta reperta ferantur. Hinc in scirrhosâ constitutione hepatis, indeque oriundo ipso hydrope prohibent ejus usum practici, vel non nisi cum humectantibus concedunt. Hinc crocus martis basis est pulverum cachecticorum simpliciorum & compositorum, sive cum rad. ari, cum oc. ♋. aliisque misceatur, sive cum pulvere stomachico Querc. sive cum confortantibus aliis, uti pulvis cachecticus Querc. est elegantissimus.

9. *Crocus martis aperit & adstringit*; pro diversâ texturâ particularum vitriolicarum & terrearum, ut diximus. Aperire in praxi medicâ est expedire poros & meatus, seu humores stasin patientes in motum citare, ut in circulum redeant, ut par est. Crocus itaque martis hoc fine & usu decantatus motum sanguinis restituit & seri, in mensibus suppressis, ubi vel solus sæpe cum oc. ♋. datus officium facit, in chlorosi, cachexiâ, ictero, hydrope, laudatissimus & *Paracelso* celebratus. Quo modo verò id præstet, non æquè patet. Licet verò sint, qui partim aperire, partim adstringere asserant, pro diversis

particulis; alii, qui adstringere per se, aperire per accidens putent, quatenus coarctatis fibris glandosis aliisve excludantur humores contenti, prius ob laxitatem earundem eluctari nescii. Optima tamen ratio agendi per dictam edulcationem peragitur, quatenus fixi, acetosi humores, qui motum inhibent, & sufflaminant, sic alterantur & mansuescunt, ut liberè dimittant coercitos & subactos. Astringit verò alter, eodem nomine hinc veniens. Diversa præparatio diversum hunc effectum illustrat & ostendit. Aperitivus fuerit sulphuratus, vitriolicus, saccharinus quicunque. Astringens ipse ille, sed ulteriori flammarum impetu inversus, confractus & immutatus, ubi acidum vitriolicum cum terreis particulis intimè coiit & in austeritatem deflectit. Vis enim adstrictoria particulis terreis cum austeris coadunitis debetur, unde crocus martis astringens fit vel ex solo marte, ignis ipsius acido recluso & in tenuissimam favillam reverberato, quod paulò tædiosius est, facilitandum tamen aspersione acidorum, ut sic illa coadunitio promptius fiat; vel ex croco ejusdem aperitivo, eousq; calcinatis utrisque, donec particulæ vitriolicæ abactæ vel immutatæ potius & cum terreis intimius concorporatæ ochreas magis post se relinquant. Quandoquidem verò etiam adstringens crocus adhuc edulcat & saturat acida, minus hoc fine convenit, quando acidi stimulantes humores refrænandi sunt; siquidem acidum absorbendo vitriolum quasi recorporesit, hactenus dicto modo domitum, atque sic adstrictio remittit, unde eo casu terrea adstringentia & quasi talia magis profuerint, quippe quæ id fatum non experiuntur, sed potius ab acido sortiuntur aliquam adstrictionem. Magis crocus martis adstringens locum invenit, ubi laxitas adest, ob excessivum humorem imbibitum, ubi sanguinis fibræ leniter constringendæ, ubi vel exterius sistenda vasorum effusio, ubi tonus roborandus, ubi viscerum ἀντιπεραξις est.

10. *Crocus metallorum sulphuri terreo debitus vel purior est, vel impurior.* Distinguendum meritò est inter crocum metallorum *Rulando* & *Quercetano* sic dictum, & inter crocum metallorum

tallorum *Paracelsi.* Ille paulo latius & ἀκύρως sic dicitur, hic propriè, ex ☉, ♂, (quem in martis & chalybis distinguit, ut quadruplex emergat,) & ♀ paratus, & descriptus *Tom. I. oper. Parac. p.m. 950.* Ille emeticus est, hic confortativus. Quâ æquivocatione non observatâ, facilis est confusio. Hoc loco priorem, vulgò hodiè ita dictum, intelligimus. Eadem origo est croci hujus, ac aliorum dictorum. Prout verò vel sulphur particulas terreas, vel hæ illud superant, ita etiam vires variant. Purus ergò vel impurus dicitur, & meritò distinguitur, prout partes ♁les sulphureas terreas & metallicas proprias magis confusas ac unitas, vel cum terreis extraneis tartareis magis commixtas exhibet. Prior ille magis fit intentione primariâ, ex solo ♁io & ⦶ ana, vel simul ac semel, cum prunâ accensâ in mortario mixturâ, indeque levius fusis, vel successivâ ingestione in crucibulum. Ita enim abactis partim sulphureis superfluis, & mercurialibus quibusdam, partim concentratis & cum reliquis terreis, metallicis & salinis solidatis consurgit ipsissimum vitrum ♁ii puniceum dictum. Alter verò accessione tartari, reguli sic fundendi & separandi comes, sulphuris aurati pedissequus est, siquidem sulphur illud, quod in priori fundebatur magis, magnâ tamen parte avolans, partim retinet, hinc per elixiviationem separandum, partim dispergit, & metallicis in regulum coadunitis cum terreis laxiori formâ exhibet.

II. *Crocus metallorum purior parens est emeticorum, uterq; collyriorum.* Ille quippe fortior est, & ejusdem cum vitro efficaciæ & naturæ. Sive jam in infuso cum vino vel aquis, sine vel cum decoctione, sive in oxymelite &c. propinetur, sive cum tartaro coctus resolvatur & tartarum emeticum præbeat, inter vomitoria nobilissimum omnium, officium strenuè facit, in substantiâ verò ob summam in agendo vehementiam non dandus. Atq; hæc ipsa quoq; est ratio parandæ aquæ bened. Ruland. Hartm. & aliorum. ℞. nempe croc. metall. dict. à lentis magnitudine ad pisi quantitatem, gr. iij. iv. vj. maceretur per noctem, vel urgente necessitate ebulliat in aquâ vel vino, vel

cerevisiâ, vel aquâ mulsâ, vel denique in liquore morbo convenienté, de quo capitur post infusionem aut ebullitionem ab ℥ß. ad ℥ij. colaturâ prius factâ bibendo calidum vel frigidum, autore *Rulando cent. 5. obs. 95.* Impurior verò respectivè sic dictus pigrior longè est in vomendi virtute exerendâ, unde ad hunc finem non in usum vocatur, vis enim illa salino-sulphurea volatilis terreis particulis ♁ri dispersa ac dissociata est, inprimis verò debilis ob partes sulphureas, in ♁e ☉to, & regulinas separatas, quæ unitæ & junctæ in altero visuntur. Hinc & prior ille fortior ad collyria non ineptè adhibetur, coquendo cum eodem aquam aliquam ophthalmicam, & post filtrationē instillando; & alter usitatius ferè hoc fine impenditur, v. g. ℞. gr. iv. v. vj. pulverisati intimè & cum ▽ chelid. maj., nostro more, vel aliâ substantificè miscendo; instillando hinc præviâ motitatione aliquot guttulas in oculum affectum, & exterius quoque cum linteamine imponendo. Tacemus magis compositas mixturas, usum purgantem in clysteribus, externum &c. Vis ophthalmica illa nobis non unâ vice experta & probata est; non morsicat quidem manifestè, inest tamen vis detergendi & dissipandi egregia, in ophthalmiâ, unguiculis, visus debilitate & aliis reverâ polychresta.

12. *Crocorum tùm dictorum, tùm aliorum virtus est conformis mixto, ex quo parati sunt.* Sic crocum ♀is describit *Paracelf. l. 5. de mort. rer. p. m. 893.* calcinando ♀em laminatam, & cum ⊖le ac aceto illitam, hinc extinguendo in aceto, cujus ℔j. ⊖ ✳ci ℥ß addita sit, idque repetendo aliquoties, addens etiam modum alium cum aceto. Ejus verò usus ad ulcera cacoëthica, in emplastris & unguentis eximius est; imò viride æris ipsum nihil aliud est, quàm crocus, quamvis colore differat paulò externâ specie, viror enim expansus est, ex sulphure mercuriali & terreo per acida. Quod si ☉ ⊕is ☿ti aspiciamus, crocus est ♀is etiam colore, non minus ac æs ustum. Estque ♀us aptissima ad crocos exhibendos, attamen pro usu magis externo, quàm interno, siquidem ventriculo est ingrata & molestissima, nisi alio artificio vel ipso marte corrigatur. Sin

auri

auri crocum addere licet, & ille corpori suo conformis est in viribus. Unde concludere possumus: Croci sunt pulveres sulphureo-terrei metallorum vel quasi talium, beneficio ignis vel salium parati, pro viribus subjecto conformibus impetrandis.

Libri II. Sectio II. Caput VI.

De Essentiis.

Cùm hypotheses suas ex rerum naturâ formassent Chimici, & centra mixtorum referenda sibi sumpserint, varia enata fuere nova medicamina, & consequenter etiam nova nomina, rei convenientia. Tale etiam est Essentia, metaphysicum aliàs vocabulum, quo exprimunt id, per quod ens habet suum esse. De hoc igitur notamus:

1. *Essentiæ sunt liquores concentrati.* Assumamus & ponamus illam finitionem metaphysicorum, quam si applicemus ad medicamenta, ad principia chimica communia, ⊖, 🜍, ☿, & propria sive specifica, semen & fermentum, hæc esse suum largiuntur medicamentis. Essentia igitur propriè notat extractam quasi mixtorum animam, seu formam, quâ sine cadaverosa sunt. Forma dat esse rei. Essentiæ chimicæ igitur cùm exanima & inertia relinquant corpora, formam ipsam suo modo exhibent. Essentia piperis consistit in acrimoniâ volatili salino-sulphureâ aromaticâ, hâc evocatâ sive per destillationem in oleo, sive per extractionem, etiam integro ad sensum corpore relicto, piper amplius non audit, vel est potius. Eadem ratio est cinamomi & aliorum. Essentia itaque *latius* etiam omnem liquorem virtuosum ex mixtis depromptum notat, etiam ipsa olea destillata anisi, cinam. fœnic. carvi v. gr. siquidem reverà essentiam, è quo fuêre producta, continent. *Strictè* verò & usitatius essentiæ sunt liquores, ut in fluido virtus ea exhibeatur corpore. Quamvis ergò aliquando quinta essentia pro destillatis usurpetur, ut Lullii tempore quinta essentia

vini audiebat ♁i; hodiè tamen ad extractionum genera potius pertinent. Operæ pretium est hâc occasione dicere quædam de quintâ essentiâ. Visum fuit quibusdam hoc adeò hyperbolicum nomen, causantibus id chimicis ipsis, ut inter non-entia adscriptæ fuerint quintæ essentiæ. Optimum fuerit, ad ductum summi magistri *Paracelsi*, hæc disquirere. Juxta hunc enim *l. 4. Archidox. p.m. 796,* (1) *Quod spiritus vitalis est in animalibus, id quinta essentia est in vegetabilibus & metallis.* Ut itaque spiritus vitalis sive calidum innatum distinctum quid est ab elementis, licet ipsum elementaris naturæ, elementa enim non sunt vitalia, non sustinent vinculum animæ & corporis, non edunt actiones, ut organum animæ & proximum suppositum; eundem in modum calidum innatum plantarum v. gr. vocarunt ab extractione inprimis quintam essentiam, quod communia illa principia sive elementa id non præstent, nisi remotè, licet ipsa quoque his constet. (2) *Spiritus vitalis animalium morte perit, in vegetabilibus & metallis permanet.* Est enim horum vis magis materialis, est fixior, unde non in auras abit, cum ipsâ brutorum animâ, sed remanet factâ exiccatione decenti; unde quinta essentia ex animalibus haberi non potest, spiritu vitali mox disparente, licet temperies mixti suas dotes retineat, & hinc ex partibus quoque animalium essentiæ utiles extrahi queant. Metalla verò semper eadem manent, illi mutationi, ac plantæ & animalia, non obnoxia. (3) *Quinta essentia est specifica,* reliquis quatuor elementis (nam admittit eadem *Paracelsus,*) superaddita, semine & fermento fœta, fermento si non ad intrà, factâ exiccatione, tamen ad extrà, relata ad corpus humanum; unde agit proprietate dotali, non igne, non aquâ, &c. quà tali. (4) *Quinta essentia est virtus rerum.* Virtus est in principiis activis, illorumque dotibus fundata. (5) *Virtus est concentrata,* parva mole, magna virtute, unde separata quasi est à reliquis elementis sive grossioribus aliis partibus, quibus velut involucro virtus illa inserta erat. Id quod illustrat idem *Paracelsus* exemplo bilis, magnam quantitatem

aquæ

aquæ amarore inficientis, croci, itidem parvâ mole multum liquorem tingentis. Adeoque quintæ essentiæ oppositæ sunt corporali qualitati & nimis crudæ atque grossæ Galenicorum, vocatæ ab eminentiâ, à subtilitate, q. d. totius κεφάλ superstructæ, & ultra sphæram elementorum agentes, unde non adeò rigidè sunt tractandi chimici, cum omninò habeant fundamentum in re, & denominandi hinc libertatem omnimodam. Et rigidior paulò est *Helmontius*, utut sumatur, *inquiens*, essentia, nomen improprium, & quinta essentia epithetum insipiens est.

2. *Quæcunque partes habent separabiles, inprimis salinas & sulphureas volatiles, essentias præbent.* Cum nihil aliud sint essentiæ, quàm solutiones, sive potius extractiones virtuosæ, vires extracti in liquido exhibentes, dispiciendum etiam est de subjecto, seu materiâ ex quâ. Affines inter se sunt essentiæ & tincturæ, illæ à viribus concentratis, hæ à colore dictæ magis. Differunt igitur potissimum colore, qui eminentior est in tincturis, minor in essentiis respectivè, unde sæpenumerò confunduntur. Cum ergò virtus expetatur, illa verò radicetur in alterutro principiorum activorum, sal verò magis solvi amet, quàm extrahi, principale subjectum essentiarum est sulphur, calidum innatum plantarum recipiens, velut hospitium; adæquatum sal. Hinc rectè definit *Schröderus*, quod essentia accuratè loquendo significet balsamicam rei partem à crassiore separatam. Sanè ipsæ essentiæ salium expetuntur magis sulphureæ, vel saltim salinæ cum sulphureis, panso sulphure cum sale nupto. Sulphur igitur expetitur resolubile, saltim proportionato liquore sive menstruo; sive respectivè volatile, aëreum, sive fixum, modò non sit aquosum & iners, sed roscidum activum. Sic aromata omnia & plantæ aromaticæ essentias largiuntur. Sic resinosa alterantia & purgantia; sic amara easdem exhibent. Et licet videatur hoc primâ fronte in metallis non valere, quod fixioris sint naturæ; reverà tamen sulphur si non pansum & reclusum, facilè tamen aptandum solutioni exhibent.

3. *Essentiæ ex subjectis ritè apparatis & pansis consiunt.*

Opus est ad extractionem iisdem requisitis, quæ ad menstrua adaptanda aliàs desiderantur. Cum verò non omnia pansa sint, debent plantæ conscindi & contundi, diffracto enim corpore facilior fit utilium ab inutilibus separatio. Ligna raspari, vel contundi quoque, quod de ligno aloes, cujus essentia balsamica est elegantissima, valet, metalla limari desiderant. Imò in hisce fixioribus & salibus, ipsisque mineralibus, ut ♃io, sæpe præviâ opus est calcinatione, ut disjectum in partes sulphur & debilitatum pateat menstruo, ut conclusum prius sic extrahi & solvi commodius possit; sive calcinatio illa fiat igne actuali, sive potentiali per corrosiva, uti aurum maximè clausum est, & corrosivis aquis aliisve prius apparandum est, quàm largiatur tincturam, quam in rem ingenua legi meretur confessio *Paracelsi l. c.* Facit huc ipsa clavis, centra mixtorum referans, fermentatio, uti essentia opii per fermentationem cum succo cydoniorum optima fit, si essentiam non extractum desideres pulverabile; huic enim minus quadrat. Ad eundem modum reclusus mars essentiam offert. Summatim, quod ad infusa aliàs requiritur paranda, idem quoque de essentiis, tanquam infusis concentratis valet.

4. *Essentiis extrahendis inserviunt menstrua ministrantia.* Divisionem sanè novam menstruorum in ministrantia & primaria, sive extrahentia suggerit res ipsa. Ministrans igitur menstruum constituunt, quæ dissolutioni velificantur; primarium, quæ extractioni. Mutuas enim præstant operas invicem. Exemplo sit essentia anodyna, sive tinctura opii, quam si parare velimus; optima habetur ita: ℞ opii pulverisati q. v. v. g. ℥ij. vel iij. affundatur aqua simpl. vel destillata aquosa, roris maj. phlegma aceti destillati insipidum &c. q. s. in vitro locata ponatur in arenam, vel etiam in ollulâ ad ignem, donec coctione vel sufficienti calore penitus sit dissolutum sulphur. Hinc filtretur calidus liquor tinctus & separatus à partibus grossioribus terreis; & evaporetur ad tertiam vel quartam circiter partem, quo facto affusus spiritus vini in momento essentiam cum tincturâ in se recipit, quæ sic habetur elegantissima, intra

intra unam alteramque horam. Sin fibrulæ appareant inæquales, non resolubiles, simul, facilè per filtrationem fit separatio. Menstruum hîc aquosum ministrat spirituoso, unaque coctio hæc corrigit indigestum, immaturum sulphur narcoticum, ut odore non viroso amplius vel ingrato feriat spiritus & nares, sed acceptus sit odor, & virtus præsentanea, unde eâdem toto die cum successu utimur. Haberi quidem potest essentia anodyna etiam citra hanc præviam ministrationem per spiritum vini, cum spiritu vitrioli acuatum, factâ digestione, attamen illa ἐγχείρησις & tædiosa est, aliquot enim dies requiruntur, cùm horaria mora sufficiat, nec colore & efficaciâ assequitur respectivè hanc ipsam dicto modo paratam. Duplex verò menstruum & ideò requiritur, quia aquosum solum corruptioni est obnoxium, unde essentiæ, croci v. gr. quam *Finckius* cum aquâ vitium parat, vix fiunt, præterquam mellaginosæ, ob facilem corruptionem. Conservans verò est spiritus vini, qui experientiæ testimonio adeò commendandus est, ut nobile medicamentum nullum dici mereatur, nisi quod cum spiritu vini optimo arctiori nexu sit nuptum, ut ad penitiores vasorum recessus penetret. Sic etiam in aliis essentiis ministrant acida, ut in essentiâ corall. martis, ipsaque corrosiva, ut diximus, in metallis purioribus, auro & argento. Neque timenda est horum corrosivitas ullo modo, vel ideò infamandæ essentiæ, siquidem corrosivitas omnis iterum tollitur, non aliter ac ab aquâ salsâ separari potest aqua. Imò in quibusdam ipsa oleosa menstrua ministrant, ut in essentiâ sulphuris. In aliis salia lixiva sulphuris extractionem & separationem essentiæ adjuvant, ut in essentiâ ♁nii tartarisatâ, ipsiusq; & vegetabilium cum liquore alcahest Glauberi paratâ, irrorando v. g. rad. helen. summitates absinth. &c. cum alcali nitri liquido, & præviâ digestione factâ hinc extractione affuso spiritu vini. Hic enim à singulis transsumit & in se recipit essentiam. Tacemus in quibusdam sublimationem, calcinationē, digestionem &c. plurimum conferre: quò pertinet & expressio succi, vel coctio, clarificatio & hinc extractio,

5. *Essentiæ genuino menstruo homogeneo extrahendæ.* Variant hospitia virtutis expetitæ, in aliis resina magis menstruum spirituosum desiderat, ut in essentiâ ligni sancti, aloës, benzoes, scammon. gialap.; alia solis acidis auscultant mediis, ut martialia; alia aquosis, alia salinis lixiviosis extrahi amant unicè. Universale tamen essentiarum extrahendarum menstruum dici potest constituere spiritus vini. Et ipse quippe sulphuris, quod primariò extrahitur, resolubilis est menstruum, si non à priori, tamen à posteriori, pansi jam & apparati, & facillimus cum aliis nexus est ejusdem. Homogeneum ergò oportet esse menstruum (1) ratione *virtutis solvendi sive extrahendi*, similia enim similibus solvuntur, unde si hoc charactere non gaudeat, vel non solvit omninò, & relinquit intactum, vel imperfectè saltim, nec pro modulo virium, (2) ratione *virtutis jungendæ.* Optimum est & homogeneum menstruum, quod de alienâ virtute nullâ participat, sed recipit in se omnem, ut transformatum corpus videatur, odore, sapore ex subjecto emigrante, & in menstruum concedente. Quo nomine aquea simplicissima menstrua sunt optima, quia vacua sunt & nullam qualitatem heterogeneam secum fovent, facillimè verò recipiunt omnem. Post illa spiritus vini rectificatus, sive ab acidis feculentiis separatus, quæ si remaneant, nocivæ sunt, vel corpori saltim minus convenientes, nec conformes essentiæ. Frequentissimè verò spiritus vini acuitur acidulis, spiritu vitrioli, salis, aliisve, unde aqua temperata dicitur, ut in essentiâ opii, absinth. compos. & essentia carmin. roboratur spiritu nitri. Quod si recipiatur spiritus appropriatus, vel ex ipso simplici prolectus, vel fini aptus, longè melior emergit & efficacior essentia, ut in essentiâ absinth. cum spiritu proprio, in essentiâ carminat. cum spiritu zedoar. & sic porrò videre est.

6. *Homogeneitas menstrui in essentiis sulphuri potissimum debetur, minus sali.* Quando similia similibus solvuntur, h. l. non nisi solutio modificata, sive extractio habet locum. Salia verò solutioni quidem, non verò extractioni subjiciuntur.

Hinc

Hinc licet sal essentiale sit principium, licet in multis prædominetur, minus tamen ad essentiam quadrat. Præter id enim quod si inter sulphur & sal fiat comparatio, sulphuris omninò potior habenda est ratio, ipsa quoque salia, si in tincturas vel essentias aptentur, non nisi ratione ipsius sulphuris id præstant. Exempli loco sit essentia sive tinctura salis tartari simplex, & composita cum calce vivâ. Duo sunt ad hanc parandam, necessaria, (1) *calcinatio*, ut debilitetur occultatum sulphur, seu pandatur magis, quod præsidium ab igne in sale quæsierat, unde coloris cœrulei, flavescentis, variegati, apparent vestigia, tanquam indicium sufficientis calcinationis. (2) *extractio*, quæ præstanda est cum 🜄i rectificatissimo, vel tartarisato. Hinc etiam acida & salino charactere præeminentia non facilè extrahuntur in essentias, maximè verò omnium sulphurea.

7. *Essentiæ virtutem mixti separatam & fluidam exhibent.* Visitur id quam maximè in resinosis sive mage sulphureis, ut in essentiâ hyperici, succini, scammonii, gialapæ & similium. Suntque vel purgantes, vel alterantes, generali usu; utræque conformes mixto, ita quidem ut residuum iners & effœtum sit, caput mortuum, indicio, virtutem extractam. Essentiæ purgantes resinosæ, largiori paullò dosi dandæ, inprimis locum habent in pituitoso statu, quando humor crassus & tenax, sufficiens tamen exturbandus est; reliquæ partim infidæ, partim ingratæ sunt, minusque in usu. Notatu verò dignum est, cum essentia rerum etiam in aliâ formâ extet, uti resina gialapæ v. g. fluida essentiæ nomine venit, sicca magisterii sive extracti, aut resinæ, inde liquidi epitheton sæpe essentiis additur, ut essentia martis liquida toto die præscribitur. Atque hinc etiam licet essentias non tantùm extrahere ex mixtis ipsis simplicibus; verùm quoque ex resinâ, v. g. ℞. resin. scammon. ℈ß. vel gr. xij. spiritus cochlear. anis. &c. ℈ij. sir. de cich. cum rhabarb. ℥ij. M. quod purgans est suave & egregium, sæpè à nobis usurpatum. Sic & ex extractis & quasi talibus, ex rob (de quo infrà) & aliis idem licet. Quæ enim evapora-

poratione sunt parata spissa vel sicca, facilè commodo menstruo fluida reddi queunt. Sic essentia elaterii ex solo succo sive rob inspissato extrahitur. Sic fructuum aliorum sive baccarum essentiæ confiunt; Sic sanguis symphyti & satyrii per decoctionem & hinc extractionem parari potest; ut alia non attingamus. Addere & illud possumus, olea ipsa magis ætherea aptari posse in essentias, non solùm in mixturis, uti elixir proprietatis caryophyllatum fit solâ instillatione ad aliquot guttulas additi olei caryoph.; sed& aliis artificiis. Sic essentia seu lac cephalicum paratur, si ℞ ol. ligni sassafras, aliudve, ut rutæ &c. ad gutt. v. vj. ~us ⊖*ci vinos. q. v. ▽ lil. convall. c. v. v. g. ā. ℥j. M. Ipsæ quoque hæ essentiæ magis sulphureæ; si adhibentur, instillatæ cerevisiæ vel vino albescunt quoque, ut essentia ambræ, ligni aloës, succini, benzoes cosmetica &c. Adeoque essentiæ sunt liquores concentrati è subjectis ritè apparatis & pansis genuino menstruo extracti, virtutem mixti separatam exhibentes.

LIBRI II. SECTIO II. CAPUT VII.

De Elixiriis.

CUm plurima alia nomina ab Arabibus in scholas medicas, præsertim pharmaceuticas, introducta sunt; tum inter hæc ELIXIRIORUM, de quibus quoque dicendum venit.

1. *Elixiria sunt essentiæ magis compositæ, saturatæ, aromaticæ.* Varia quidem est vocis Elixir acceptio, quatenus vel ipsum notat lapidem philosophorum, vel latius essentiis quibusvis tribuitur, ut elixir citri, camphoræ Hartmanni; imò & destillatis, quale est elixir vitæ Matthioli; strictius tamen & propriè magis elixiria audiunt, recepto hodiè loquendi usu, essentiæ magis compositæ, dicendis characteribus instructæ. Sive itaque à fermentatione, sive à contusione, ut ex fontibus Arabicis eam significationem derivant autores, obtineant nomen

men, modum hæc ipsa dicunt intimiorem, quo confiant essentiæ hæ, sive elixiria. Saturatæ sunt, quatenus combinatis appropriatis sulphur extrahitur magis, unde tinctior fit extractio, atque magis virtuosa essentia. Saturatæ non tam mole quàm virtute, ut præluceat vis & efficacia ingredientium, nec spiritus vini prædominium attendatur æquè. Aromaticæ verò, quod extracta hæc liquida potissimum ex aromaticis & roborantibus variis vegetabilibus concinnentur. Quæ affectiones ut essentias ipsas ornant & constituunt magis; sic κατ' ἐξοχὴν elixiria, tanquam essentiarum apicem, mediante fermentatione reclusa, ac digestione magis subtilisata, exaltataque decent.

2. *Elixiria ad normam essentiarum menstruo appropriato extrahuntur.* Eadem est præparandi ratio quoad ingredientia, menstruum, horumque proportionem & adjuvantia, ac in ipsis obtinet essentiis. Solus selectus & compositio, ut & usus potissimum eadem distinguunt. Quæcunque minus sunt tonica, aromatica, sulphure fœta, exulent. Menstruo verò elixiria itidem composito magis quàm simplici extrahi amant; composito, inquam, sed subordinato. Quæcunque itaque menstrua sibi non sunt subordinata, sed contraria, illa nec jungi possunt commodè, nec extractionem præstare. Subordinata talia menstrua sunt spiritus vinosi & acidi, spiritus vini rectific. vel appropr. & spiritus salis, sulphuris, vitrioli. Sic elixir propriet. extrahere solemus cum spiritu cochlear. acuendo ipsum cum spiritu salis, ut virtute multiplici se magis commendet; in compositis aliis idem valet. Talia item sunt spiritus vini & alcalia, si ab his fiat abstractio, non verò si jungantur crudo modo; ut non dicamus de aqueis & alcalibus, quorum usus paulò rarior est. Solent nempe menstruo tali alcalino uti ad parandum elixir proprietatis sine acido, quod vocant, ex illâ hypothesi communi, quod hypochondriacis & scorbuticis acida minus conveniant. Illud tamen generatim acceptum fallit, teste experientiâ & ratione. Acida enim sal tartareum disjiciunt egregiè, aperiunt, putredini

resi-

resistunt, ventriculo grata sunt; contrà ea cum alcalibus parata ventriculo minus sunt accepta, quin eundem facilè lædunt, & acidum demendo plus nocent sæpe, nisi providè agas, quàm acidula. Taceo acidorum vim esse mitigatam spirituosis, & ipsis gummosis particulis extrahendorum, neque addi majori quantitate, sed saltim refractè, ut planè nihil ab illis timendum, multum verò opis sperandum sit. Contraria verò menstrua sunt acida & alcalia, quæ cùm se invicem destruant & repugnantiam importent, tantum abest, ut recipi unà debeant, ut potius extractionem deturpent, unde sal tartari in elixiriis extrahendis commodius omittitur. Multò minus quæ molem saltem augent, ut sirupi, addendi sunt, cùm in parvâ dosi jam satis gratiæ inveniant elixiria, cùm animus sit concentrare mixtorum vires, & unitas exhibere parvo modulo.

3. *Menstrua pro elixiriis, proportionatâ quantitate, qualitate & ordine affundendi, digestione roborantur.* In genere spiritus vini ad elixiria, essentias, tincturas, extracta debet esse rectificatus, vel per se, vel cum lixivis, vel ab appropriatis cohobatus. Id enim nisi fiat, nec arripere potest vires, quin successu temporis sensim sensimque dilabantur particulæ. Ita verò sulphureis partibus extrahendis est aptissimus. Quantitatem quod attinet, inter agens & patiens requisita proportio etiam hîc necessaria, sive quantitas illa sit indefinita, ad eminentiam digitorum aliquot; sive definita, sextupla vel octupla, modò sufficienter fiat extractio, nec dilutum magis relinquatur menstruum, nec caput mortuum relictum virtutes adhuc reservet. Omne recipiens videlicet debet quantitate excedere, sed proportionatum tamen esse. De qualitate non opus est plura addere. Ordo verò attendi meretur; scire quippe interest, an primo loco affundenda acida, secundo spiritus vini, an vice versâ, an simul ac semel. Variat id pro diversitate subjectorum. Ubicunque particulis terreis immersum est sulphur, præstat præmittere ~um acidum, ut nempe aggrediendo partes terreas sulphur liberetur; id enim præstare acida etiam exemplo sulphuris antimonii, per spiritum vitrioli vel alium parati,

parati, notũ eſt. Exemplum præbet tinctura ſandali rubri, ubi ita optimè proceditur elegantiſſimum eliciẽdo colorem. Ubicunq; verò ſulphureę particulæ abundant, vel laxius detinentur, acida primo loco addita extractionẽ impediunt vel remorantur; neq; enim quæ ſecundario fine adhibentur primario loco locanda; inprimis cum in ſe ſpectata ſulphuri potius ſint cõtraria, id quod valet de elixir proprietatis. Poſtliminiò verò addita optimè rem expediunt; inveniunt enim tunc aditum in poros prius præcluſum, mediante ſpiritu vini, eumque denuo roborant novos addendo ſtimulos, unde expanſio ſulphuris fit major, domitis ſic quoque particulis detinentibus terreis. Quantitas igitur ſpirituum acidorum ſemper minor requiritur, niſi ſtudio velimus acidum eminentius junctum, ut in elixirio vitrioli Mynſ. Nam aliàs debilior ad extrahendum redditur ſpiritus vini. Singula hæc magis promovet, unit & exaltat digeſtio, blanda & proportionata itidem, ut ita centralis virtus educatur.

4. *Elixiria vel ſolâ mixtione, vel extractione primâ ſecundâve conſiunt.* Cùm eſſentiæ ſint compoſitæ, facilè patet, ſimplices ſibi junctas invicem tales conſtituere. Sic elixir uterinum fit ℞. eſſent. ſuccin. caſtor. myrrh. ana, vel pro lubitu, addendo camphoram, & pro re natâ eſſent. aſæ fœtidæ, ⊖ ci vinoſ. &c. Elixir ſtomachale ℞. eſſent. menth. zedoar. abſinth. lign. aloës, ☍ caryoph. &c. Elixir febrile: ℞. eſſent. card. ben. cent. min. fumar. chin. de chin. lign. colubr. abſinth. ã. q. v. & ſic porrò in aliis quoque. Ut taceamus mixturas decompoſitas elegantes ſic parari poſſe, v. g. ℞. elixir. propriet. eſſent. carminat. caſtor. lign. al. addendo oleum caryoph. quæ multi eſt uſus. Extractionem primam vocamus, quando ex ſimplicibus ſelectis ſpeciebus fit extractio, uti elixir tale uterinum deſcripſimus apud *Hünerwolff. anat. pæon. p. 61.* quale etiam eſt *Rolfincii, Michaëlis, Mynſ. Croll.* Elixiria ſtomachica laudatorum Autorum priorum itidem laude digna ſunt. Elixir etiam febrile fieri poteſt: ℞. rad. gent. ℥j. plantag. trifol. fibr. ã ℥ß. fol. card. ben. tertianar, ſumm. abſinth. cent. min. ã. mß. chin.

chin. lign. colubr. ã. ʒvj. caryoph. aromat. vel cass. caryophyllat. vel etiam ana ʒiij. costi veri ʒj. pip. nigr. ℈ij. M. quæ loco exempli sufficiunt. Extractionem secundam vocamus, quando ex extractis elixiria combinamus, solutione extractorum jam paratorum paulò fixiorum, ut elixir uterinum ex extr. castorei, artemis. callor. equin. myrrh. ; stomachicum ex extr. acor. veri, absinth. centaur. min. (minus enim extracta talia in usu sunt,) febrifugum ex extr. gentian. card. ben. centaur. min. absinth. trifol. fibr. &c. v. g. ã ʒij. 🜄 i q. s. ~ ⊖ *ci ℥ß. vel j. unde elixir fit antiquartium, facilè olei caryophyll. tantillo & camphorâ roborandum. Singulis his obtinetur scopus idem, & tanquam succedanea invicem hæc substituuntur sibi, ne deficiat præsidiorum facilitas.

5. *Elixiria usu magis polychresto se commendant.* Cum viscerum archeus in morbis his illis roborandus sit, & indicationibus specificis fieri debeat satis hoc ipso, communi morbificæ causæ obviam eundo, inventa sunt elixiria, ut selectis è quibusvis specificis magis efficacibus vim unitam obtineamus in multiplicem usum, atque sic elixir v. g. cephalicum in quam plurimis affectibus capitis, epilepsiâ, apoplexiâ, melancholiâ, affectibus soporosis, memoriæ debilitate, paralysi & sic porrò ferat suppetias, variandum facilè modò volatilibus exuscitantibus, modò anodynis. Sic ipsum elixir proprietatis licet vulgatissimum, modò crocus non anaticè recipiatur, sed ob eminentem tincturam & vim narcoticam subduplâ potius quantitate, reverà est polychrestum remedium, & velut balsamum liquidum egregium, & non tantùm ad ventriculi vitia, quibus communiter destinatum est, sed & alios plures usus obtinet. Præservativum est in peste aliisque casibus, curativum in vermibus, cruditatibus ventriculi, alvo obstructâ, mensibus, lochiis & secundinis retentis, affectu hypochondriaco, inprimis martiale, cum liquore martis & ☍ caryoph. tale redditum &c. Neque obstat extrahi ab aliis aliter, primaria enim virtus debetur ingredientibus, secundaria menstruo varianti, unde effectus spe non semper deprehenditur major. Reliqua elixiria

variant pro cujusvis autoris genio & beneplacito. Notandum tamen in genere, seligi debere cumprimis magis activa, extractioni auscultantia, & judicari hinc singula magis ex ingredientibus, quàm famâ autorum empiricum in morem.

LIBRI II. SECTIO II. CAPUT VIII.

De Extractis.

QUamvis in essentiis & elixiriis extractio fiat, seorsim tamen eadem visitur velut magis corporalis in EXTRACTIS, unde de his quoque agendũ est, tanquam peculiari classe remediorum & sui generis. Hinc not.

I. *Extracta sunt medicamenta spissa.* Extracta cum vocant medici, innuunt sine dubio primùm prolectas & tractas è mixto hoc vel illo certas particulas, ut manifesta fiat extractionem consequens σύγκρισις, separatio partium utilium ab inutilibus, & separatarum unio; deinde extractam virtutem. Non aliter ac in politicis rebus, vel relationibus extracti nomine venit rei summa, ex corpore reliquo contracta & excepta, ut si illam noveris, rem omnem noveris, sejunctam ab ambagibus. Extracti hinc nomen convenit, tanquam genus quoddam, omnibus tincturis, essentiis, elixiriis; nisi enim extractione sint sigillata, nec participent de mixtis, quibus debentur, nauci sunt facienda. Diximus verò hæc medicamenta spissa, quatenus seorsim notionem præbent certæ classis remediorum, à dictis suo modo contradistinctorum. Sanè verum est, extracta communiter haberi & dici liquida & spissa, sed si dicere volumus, quod res est, & scapham scapham, ovum ovum nominare, liquida extracta eadem sunt ac essentiæ vel tincturæ; nulla enim penitus intercedit differentia. Sola aliqualis evaporatio ad mage saturatum reddendum liquorem rem non absolvit. Nam id æquè convenit & proprium est essentiis, neque opus est, si menstrui proportio non excedat, si digestio & extractio sit probè peracta. Verbo, latè quidem extractum v. g. absinthii etiam liquidum audit, sed propriè magis spissum ita

vocandum est, ut consistentia sola differentiam specificam largiatur.

2. *Extracta è subjectis & pansis & minus difflabilibus paranda.* Subjecta extractorum constituunt principaliter vegetabilia, adæquatè & remotè mineralia & metalla. Illa quippe magis pansa sunt, menstruis magis parent, & quod præcipuum est, à menstruis iterum separari possunt, unde in hoc quoque differunt essentiæ ab extractis, quod in illis menstruum cum extracto relinquatur, in his non item. Adeoque si vel maximè in metallis & mineralibus extractum velimus admittere & constituere, videndum est, ut menstruum ipsum, quod unà relinquitur, sit innoxium, nec heterogeneâ qualitate imbutum. Ex animalium verò classe perrara sunt extracta, si usum spectes. Maximè hîc opus est, ut in extractis parandis cordi habeatur fixitas, ideò, quod dum rediguntur ad justam consistentiam, vis illa cœteroqui pereat. Quæcunque igitur plantæ sale volatili aëreo vel simplici pollent, vel sulphuri oleoso volatili virtutem suam debent, adeoque destillationi aptæ aquas largiuntur mixturæ suæ conformes & virtuosas, ex illis extracta non parantur nisi inertia, & vix hoc nomine digna; v. g. extractum cochlear. lil. convall. cinam. &c. Fixiora verò optima largiuntur extracta, de quibus amplius agendum.

3. *Extractioni auscultant sulphure vel terreo, vel viscido magis & globoso gaudentia.* Salia extrahi renuunt, genuino hocce sensu; sulphura verò unicè extrahuntur. Sulphur spissitudinem largitur principaliter, cohæsione verò & plicatili texturâ sulphura æquè & extracta gaudent. Sulphura ergò extrahuntur nõ aquea & mucilaginosa æquè, illa quippe minus hoc scopo usualia, vel ideò quod gummata v.g. propriè dicta, non minus ac salia, ex toto vel quasi sunt solubilia; diversa verò sunt & hîc quam maximè solutio & extractio. Sulphur igitur modificat & determinat ad hunc actum primo loco spectanda terrestreitas. Principium fixum est terra, ut & sal acidum alcalinumque, utrumq; terræ lubentissimè junctum. Hinc extracta præbent optima & efficacia (1) *amara*, quorum κρᾶσις ita comparata est, ut sul-

sulphur obtineant, sale fixo alcalino & terrâ combinatum potissimum, quod modificat sic saporum principium, unde amaræ aquæ non dantur quoque. Talia sunt extractum absinth. aloës, colocynth. helen. acor. veri, scord. extracta febrifuga &c. (2) *Astringentia*, quorum vis in sale austero terreo cum sulphure conjuncto radicatur præprimis, uti extractum bistortæ, tormentillæ, agrimon. plantag. optimum est; uti quoque notum est non dari aquas adstringentes. Deinde etiam huc facit ipsa viscedo, sive globositas domestica, quæ evaporari tam promptè renuit, & particulas conjunctas licet volatiles implicat, irretitq; ne abire possint. Sic (3) commodè extrahuntur *dulcia*, ut extractum glycyrrh. polyp. licet hoc minus frequentetur, huc pertinet, neque enim & dulces aquæ dantur, ut ex eâdem hypothesi plura explicemus phænomena. (4) *Saturatè tincta & colorata*, quippe sulphure, naturâ suâ plicatili, abundant, ut extractum croci exemplo suo instar omnium probat; quippe nec aquæ coloratæ nisi per accidens evehuntur. (5) *Resinæ & gummi-resinæ*, tanquam manifestâ sulphureitate prædita, sive separatâ & prædominante, sive aliis immersâ. Hinc extractum styrac. ladan. opii, scorzoneræ, lign. sanct. aloës nota sunt. Cumque purgantia speciatim in resinâ, sapâ, sive sulphure tali, quod secum condit sal fixum acidum & alcalinum, virtutem obtineant, (6) etiam seorsim usitatissima sunt extracta *purgantia*, cum nec aquæ purgantes dentur; sed vis illa omnis remaneat in fundo, ut extractum aloës, agarici, colocynth. rhabarb. helleb. catholic. panchym. &c. singula illa cohærent & extractis sunt aptissima.

4. *Extracta geminâ absolvuntur ἐγχειρήσει, extractione ipsâ, & evaporatione ad justam consistentiam.* De priori jam diximus in genere quoad subjecta; notabile verò est extractioni seorsim quoque velificari ceu ministras quasdam operas: (1) *expressionem.* Succulenta exprimi amant & hinc inspissari, unde & latius paulò extractorum nomine veniunt rob, v.g. sambuc. alkek. succus inspissatus fumariæ &c. (2) Facit huc ipsa quoque *coctio*, quod præter rob exemplo maximè sirruporum illustrari & confirmari potest; nil aliud enim sunt, ut suo adducemus loco, quàm extracta saccharata; imò & alia, ut extractum opii, optimè sic corriguntur. Tacemus in extractis aliis digestionem multum conferre. Præcipuè

memoranda est (3) etiam h. l. *fermentatio*, quæ quippe &, sulphur extricat è vinculis terreis & resolubile reddit, adeò ut & in metallis & mineralibus hinc id ipsum extractioni aptet. Sic exempli loco sit fermentum ♁ii nobis dictum, seu extractum ♁ii ex croc. metall. impuro, sive scoriis reguli ♁ii non edulcatis paratum cum succo cydoniorum, elegantissimum sanè & utilissimum; siquidem 🜍ur ♁ii reclusum obtinet, acido mediante terrâ obsecundans. Idem in Râ ♂li cum limatur. 🜍 & ♀o paratâ obtinet, unde obtinuimus rob ♂le pulcherrimum. De evaporatione notabimus, duplicem illam esse; apertam & clausam. Aperta est, quando in auras abit & propellitur menstruum extrahens, functum officio suo; clausa, quando abstrahitur vel destillando repetitur. Illud locum habet in menstruis ignobilioribus, aqueis, per se talibus, vel immutatis, ut non possint æquè impendi novis usibus: vel quoque in minori aliquando quantitate nobiliorum breviori operâ id absolvitur; hoc in nobilioribus & nominatim spirituosis. Quando tamen secundaria magis & quasi complicata est extractio, primò destillatur aqua, hinc residuus à destillatione liquor tinctus filtratur & inspissatur, ut in extr. scorzon. helen. id ipsum valet & visitur. Consistentia verò expetitur spissa; sin ultra progrediaris, comburitur & iners redditur sulphur, unà cum empyreumate vel damno præsentaneo.

5. *Menstrua extractorum latius patent pro ipsius sulphuris dispositione.* Cùm enim ad gummi-resinas, vel ad resinas spectent extracta, pro naturâ hâc diversâ etiam variant menstrua. Hinc ex relatione sive proportione extrahendorum & extrahentium, (1) *extracta resinosa extrahuntur* 🜄*i rectificato*, tanquam genuino omnium resinarum solvendarum menstruo. (2) *Extracta gummi-resinosa aqueis, acidis & spirituosis extrahuntur*, seligendis pro intentione variâ medici & ipsius medicamenti virtute. Sic opium variis obsecundat menstruis, aqueis, acidis & spirituosis dictis, (hæc enim potiora & usitatiora sunt præ reliquis,) optima tamen inter hæc, si respectivè considerentur, sunt aquosa, diversis de causis, tùm quod nullã penitus post se relinquant qualitatẽ aliam, sed simplicissimã puram putam opii essentiam exhibeant; tùm quod somnus, quem parare animus est, in aqueo sulphureo agnoscit fundamen-

tum

tùm & causam; tùm quoque quod sulphur hoc pacto reddatur magis resolubile, imò & corrigatur magis accedente calore vel digestione. Contra ea acida magis id figunt & castrant, unaque characterem illum acidulum velut aculeum post se relinquunt, cum tamen opium quoque acidam acrimoniam insigniter obtundat. 🜅i quoque feculentiam aliquam fixam facilè post se relinquit, nec sulphur anodynum æquè resolubile sistit, unde & cum hoc potissimum paratum laudanum vomitus altero die citat. (3) *Extracta sulphureo-terrea menstruis aqueo-acidulis, mixta alia aliis mixtis parent magis*; exemplo hellebori, ♂tis, gummatum &c. Sed hæc valent de primario cumprimis scopo, certum tamen est, 🜅i principalem obtinere locum in juvando, in corrigendo & alterando, v.g. extractū scorzoneræ cum 🜅i paratum elegantius est, quàm cum aquâ paratum. Nihilominus singula habent suum usum pro modulo texturæ. Sic & extracta gummosa purgantia magis laxant quàm aquosa, unde aloë hoc fine menstruo aqueo magis solvenda & extrahenda. Ipsum verò acetum non destillatum minus huc quadrat, nisi pro externo usu magis acuere gummata, quæ solvit, debeat. Quod si verò quis noverit inter se miscere, quæ fermentationem concipiant juncta, poterit extracta parare secretiori modo etiam citra ignem, citra evaporationem ullam, uti nos solemus aliquando pil. ♀eas ♂les parare.

6. *Extracta puritate & simplicitate gaudent, additamentis non deturpanda.* Exemplo sit extractum opii, sive laudanum opiatum, quod additione croci, hyoscyami, ambratorum & variorum aliorum adeò obscurarunt vulgò, ut necessarium fuerit nobis in simplicissimam redire viam. Crocus ingratus, hyoscyamus noxius, ambrata & oleæ destillata superflua, perlata pretiosa, minus juvantia, confortantia non necessaria, ut & ipsa corrigentia multiplicia. Simplex extractum laudanis confusè sive conscriptis sive commixtis præstat, tùm ad primariam, tùm secundariam intentionem. Quo simpliciora hæc *i..zata*, eò efficaciora. Et sanè istâ farragine non tàm virtus augetur sæpè, quàm infida redditur, ut nesciamus accuratè, quâ dosi hoc vel illud agat. Idem verum est quoq; de extractis purgantibus compositis, à priori secum invicem simul extractis; imò & salium, quæ nonnulli addere tàm religiosè præcipiunt.

cipiunt. Per se extractum scopo inservire potest satis, sal verò quodcunq; additur ex tempore concinnius, ut resolutionem adjuvet, ut stimulum addat, sicubi id desideratur. Ast extracta etiam sopiendi, demulcendi, sistendi salium acrimoniam gratiâ toto die expetuntur. Non attinet pluribus addere, ipsâ solâ extractione simul unâ fideliâ fieri correctionem, ut nullâ opus sit aliâ. Ipsa sufficit sibi διάκρισις, ipsa digestio, sulphur immaturum corrigens.

7. *Extracta resolutionem in corpore desiderant, ad hujus modulum operantia.* Ut duplicis sunt generis; ita cumprimis notandum est, ne frustra assumantur. Ventriculo viscida facilè facessunt negotium, si iisdem obruatur, eò quod minus sint evaporabilia, nisi resolvantur. Aliàs verò non deprehenditur ab iis facilè noxa; ut tamen operationem debitam & expetitam sortiantur, omne punctum agendi consistit in resolutione. Quod itaque valet de purgantibus in genere, illa non rarò planè nullum effectum edere, sed ita se gerere, ac si nullum assumptum fuisset; id speciatim verum est de eorundem extractis. Facilè enim patet, extracta quoque conformia esse virtuti mixtorum, è quibus prolecta fuerunt, variat verò activitas respectu ipsius mixturæ & consequentis resolutionis. Hinc cum experimentis assertum satis sit comprobatum, & de ratione quoq; probè constet, quænam sit, nempe resolutionis defectus, neque enim resinæ agunt, nisi solutæ, cogitatum fuit de juvantibus sive promoventibus virtutem illam. Et quidem facit huc corporis aptitudo: qui serosi sunt, sero bili contemperato, facilius inde moventur; qui verò sero carent, qui acido magis abundant, contrarium experiuntur. Deinde multum confert, si resolutio illa facilitetur oleosis temperatis, juvantibus. Ita rectè monet *Zwelferus*, ut, si quis resinas in mixturis purgantibus cum siccis, tum liquidis præscripturus sit, eas prius cum amygdalis dulcibus, vel semine melonum nonnihil contundere vel subigere pharmacopœis præcipiat; secus enim parum aut nihil operantur. Sulphur enim hoc aquosum & terreum in his seminibus resinas aquis maritat, id quod etiam *Timæi in epist.* fuit arcanum, unde in emulsiones quoque commodè aptantur. Nec reticendum est, ipsam dislocationem, ut ita loquar, per particulas alias itidem facilitare operationem. Sic, juxta exemplum pulveris Cornachini, resina

scam-

ſcammonii ad ℈ß. cum cremore ♀ri ana & ♁ii diaph. ſubtriplo optimè purgat. Sic reſina gialapæ vel ſcammon. cum ipsâ gialapâ ā. ad ℈ß. vel in robuſtioribus ad gr. xij. additâ ℴℴ aniſ. gutt. j. & anim. rhabarb. vel elixir. propriet. q. ſ. pilulas conſtituit polychreſtas.

8. *Extracta reſinoſa & quaſi talia pilularum mater; molliora ſirupiformia lingi amant.* Extracta purgantium tùm ſimplicia, tùm compoſita, hinc & alterantia ipſa & anodyna dantur frequentius in pilulis; quod optimè ſic deglutiri queant, & globosâ formâ utraque gaudeant. Et ipſa mora, quam trahunt ſic in ventriculo, itidem facit ad meliorem reſolutionem, ut tardius quidem reſpectivè, ſed efficacius longè agant. Poſſunt verò & bolari formâ aſſumi, ſeu pilulari majori, unde & ſic viſcedo occultatur, nec adhærendo in faucibus moleſtiam creat. Purgantia felicius ſic operantur, quod ſucceſſivè & efficaciter tamen incidant ſic & eliciant humores. Præcipuè verò traumatica & adſtringentia extracta ſic faciunt officium. Reliqua molliora extracta, quamvis & ipſa in pilulas poſſint recipi, poſſunt tamen & per ſe aſſumi mellaginis illâ ſpeciosâ formâ, nec ingratâ, præterquam amariora, nec inefficacia. Sic extractum ſcorzoneræ conſultò lingitur in febribus ardentibus & malignis. Sic extractum papaveris rhœados ſaccharatum huc facit, & alia. Adeoq; extracta ſunt medicamenta ſpiſſa, è ſubjectis minus difflabilibus prolecta & ad juſtam conſiſtentiam evaporata, alterantia vel purgantia.

LIBRI II. SECTIO III. CAPUT I.

De Farinis.

NOn omnia in Pharmacopœis in ſubtilem eſſentiam vel extracta rediguntur, in promptu etiam groſſiora paulo ſunt medicamenta; & inter hæc FARINÆ. De his not.

1. *Farinæ ſunt pulveres ex ſeminibus cerealibus ſive leguminoſis à cortice ſuo conquaſſando & cribellando excuſſi.* Farinæ ſunt vel medicæ, vel alimentares. Has nemo non novit. Ejusdem verò commatis & originis ſunt medicæ quoq;, de quibus h. l. Commendat farinas mollities, teneritas, albedo, quo intuitu etiam pulveres alii conſimiles ex parte farinæ audiunt, ut farina rad.

althææ,imò ari ipſius huc trahi poſſet. Semina hæc ſicciora & durioris ſunt conſiſtentiæ,unde pulveres excuti patiuntur egregios & tactu & viſu; reliqua communiter magis oleoſa. Illa principaliter,hæc adæquatè farinas largiuntur,v.g. farina ſem. lini paulò latius ita dicitur, neque enim furfuraceus cortex ſeparari,ut in reliquis, poteſt,unde & uſu differt,& ſubſtantiâ, neq; cribellari poteſt, ut omnia quoq; oleoſa alia. Ad priores verò refertur etiam farina glandium,magis adſtringens & roborans. Corticoſa ſubſtantia furfurum nomine communiter venit,qui ipſi, inprimis triticei abſtergendi in lotionibus,& diſſipandi fine in ſacculis, cum fl. chamom. ſem.lini,carv. ⊖le feliciter impenduntur.Neque tamen opus eſt ad farinas medicas parandas apparatu majori,ſive molâ; res enim eodem recidit, ſive perinde eſt,ſi piſtillo in mortario ex tempore parentur & trajiciantur per ſetaceum,cum majori quantitate,ut alimentariæ illæ,non uſurpentur, præcipuè cum morâ longiori aſſervatæ facilè muceſcant, ob humidum & concluſum aërem,& virtutem ſuam exuant.

2. *Farinæ ſub partibus terreis oleoſas acidulas cumprimis condunt.* Ex his principiis metiendas eſſe virtutes & gradus farinarum examen chimicum & effectus demonſtrat. Partes oleoſæ temperatæ ſunt alimentares & γλισχρότητα exhibent nutribilem, præcipuè, ſi accedente fermentatione rareſiant,atq; ſic aptentur, ut corpori minus oneroſæ exiſtant,ſed promptè ſubigantur & reſolvantur. E contrario panes non fermentati,viſcedinem adhuc majorẽ obtinentes, obſtructiones facilè pariunt & minus ſalubres ſunt. Fermentationem verò reſolvere & expandere ſulphur ſæpiùs diximus,ſpirituaſcit enim ſic magis & teneraſcit. Acidulæ volatiles ſulphur magis temperatum reddunt, & beneficio terrearum facilè recludunt,ſi aqua accedat,indeq; fermentatio. Unde fermentum panificum acidum recludens ſulphur magis panſum exhibet, immutativum reliquæ maſſæ,ſi commiſceatur intimius. Terreæ verò particulæ conſiſtentiam & hoſpitium largiuntur reliquis, unàque acidi & oleoſi vinculum quoddam conſtituunt. Inde ſapor dulcis emergit,qui oleoſum acido temperatum ſecum habet. Inde odor gratus analepticus, unde Democritus ſcribitur per triduum protraxiſſe vitam ſtudio; inde ſpiritus acidulus ad Ram corall. quibus

busdam expetitus; inde vis nutribilis patet,& quare panem nunquam nauseemus. Imò sic omnia instar clavis patent, judicandi de farinis, panibus & inde productis. Ex ipso fermento destillatus spiritus ruborem in se condit,unde pluribus,ut coralliis, croco ♁is &c. affusus Ram,licet fucatam & domesticam simul, exhibet elegantissimam. Adeoque panis elementum sanguinis in se continet, rubedinem facilè induens in corpore; inprimis sale volatili, in farinis occulto & velut fixato,post cohobia illa exurgente & eminente simul. Quæcunque ergò farinæ tria hæc inter se probè commensurata habent,eminenter nutriunt; quæ verò partes terreas,vel acidas magis offerunt,sulphureas autem in subdominio & minus puras,grossum magis alimentum præbent & gravativum., onerosum, excrementitiis partibus gaudens. Unde panes ex pisis, avenâ, hordeo, fabis parati grossiores sunt & minus salubres, quin morborum feraces,ut tempore annonæ id satis patet. Tacemus variare panes, sive farinas potius ipsas,pro diversis partibus inter conquassandum vel cribellandum separatis vel confusis.Flos enim sive subtilior pars magis albet,& dotibus illis pollet; secundaria minus,minimè omnium confusanea,sive cum furfuribus relicta.

3. *Farinæ temperandi, dissipandi, emolliendi, glutinandi & incrassandi virtute pollent.* Ex iisdem fundamentis judicari potest de viribus farinarum. Possunt illæ in communes & proprias dividi: illas vocando, quæ ex communi texturâ consurgunt, has quæ ex specificâ & propriâ,uti non omnia æquè inter se conveniunt mixta,è quibus parantur eædem. Temperant, quod activis particulis volatilibus minus sint instructæ,acidumque & sulphur ita inter se contemperata, ut refrigerent potius respectivè quàm calefaciant; ut temperent,sicubi sulphur intensius biliosum ferociat,& partes reddat intemperatas. Dissipant,exhalationes è glandulis subcutaneis promovendo,& partem demulcendo ac temperando humores; attemperati enim obsequentiores redduntur archeo,& sic conquiescunt magis. Hæ vires velut ab unâ parte præstantur à farinis, beneficio partium terrearum acidarum sulphurearum temperatiorum. In quibusdam etiam manifesta adest nitrositas, ut in lentibus. Ab alterâ non minus reliqua expediunt,quæ diximus;ob sulphur mu-

cilaginosum. Omnes farinæ in centro suo mucilaginem condunt, affusione aquæ statim in apricum sistendam; mucilaginem non terream quidem, qualis est in terris medicis, sulphure itidem fœtis, sed sulphureo-terream, intimè unitam; quâ positâ id præstant, v.g. emolliunt. Mucilago emollit, unde farina fœni græci, lini, oryzæ id efficaciter præstant, cum lacte, cum melle &c. Glutinant, ob eandem rationem, unde in emplastris quoq; locum inveniunt, ob laudatam viscedinem. Incrassant, inviscando humores tenues, aqueos, salsos, mobiles; unde pultes commendantur in erosione ventriculi & intestinorum, à biliosâ acrimoniâ, à venenis, à dysenterico rodente sale, inductâ.

4. *Farinæ pro topico usu, siccâ vel molli formâ, inserviunt.* Internus usus farinarum medicarum paulò rarior est, vel communis saltem cum farinis alimentariis sive cibariis, uti ad trochiscationem v. g. carnis viperarum, ad impastationem adhibentur. Sic meminimus empiricam quandam confecisse panes purgantes pro hydropicis ex farinâ fabarum, melle & cortice laureolæ. Sic panes melliti purgantes fiunt & in usu quibusdam sunt. Sic ex fabis pulverisatis & lentibus medicamentum antidysentericum parat *Borellius*. Exterius verò siccâ formâ conveniunt, tùm in suffitu aliquando, ut farina fabarum, in affectibus aurium; tùm in epithemate sicco, vel aperto, unde huc faciunt pulveres cyprii dicti, item farina ad intertrigines inspergenda, præcipue præparata. Solent enim hunc in finem in panis coquendi cavitate farinæ mj. plus minus indere, & cocto pane eximere, quod non est de nihilo. Vel clauso, ut in sacculis ad colicam, & dolores alios; vel medio, ut in pulveribus contra erysipelas id eximiè valet. Huic enim farinæ optimè prosunt tùm solæ, tùm additione myrrhæ, cerussæ, quin & momento camphoræ aliquando roboratæ. Molli formâ eædem inserviunt ad pultes, ad cataplasmata, sive cum melle, sive cum lacte, sive cum oleo quoque subigendæ, pro usu emolliendi, resolvendi & dissipandi.

Lætus conſcendis cathedram ſub Præſide, Pindi
Qui cluet & Medici gloria magna chori.
Macte tua virtute: Parat Tibi Patria ſedem,
Exceptura ſuo ſubere larga ſinu.
Felix omen adeſt: ſi ſpem Tibi Patria complet,
Voti hanc participem Tu facis, atque ſpei.

Cl. Dn. Reſpondenti, Civi & Amico ſingulariter honorando, affectum & quidem ſingularem teſtaturus L. M. Q. ſcribebam

Valentinus Velthem / S. Th. D. P. P.
Collegii Theologici h. t. Decanus,
& Academiæ ſecundùm Rector.

Ad-

Dſcendas cathedram felix,
felixq́ue recedas,
Okeli, cæptis adſit Jova
tuis!

id quod ex animo precor

Rudolfus Wilhelmus Crauſius,
Phil. & Med. D.P.P.

Ittneri laudes & clarens fama per orbem
Ockelii menti ſunt pharus & ſtudiis.
Has propriis ſi non ſuperare, æquare laborat,
ut referat medicum nobile ſtemma nepos.
Exhibet extractum hoc ſpecimen virtutis & artis,
quam clarare brevi murice Phœbus amat.

Gratulationis & affectus ergo ſcribeb.

PRÆSES.

